

није у стању да учини више од дипломатског протеста и притиска и добије више од скромног уступка. Знали су да је за више од тога потребна материјална снага, дипломатска иницијатива, модернована војска као аргумент политике и дипломатије. Били су убеђени да појединац мало шта може сам у „националном раду” али, такође, да не треба чекати ни на

државу вечно заокупљену другим питањима и проблемима.

Допадљиво написана и оригинално компонована књига „*Стојан Новаковић и Владимир Карић*” свакако ће наћи пут до читалачке публике. Тиме ће напор професора Војводића и труд и поверење издавача (Архив Србије и Издавачка кућа „Слио”) на најбољи начин бити награђени.

Љубодраг Димић

В. Пулевић и Н. Самарцић: **ФИТОНИМИ И ЗООНИМИ
У ТОПОНИМИЈИ ЦРНЕ ГОРЕ,**
Подгорица 2003.

Топономастика као помоћна историјска наука у Црној Гори је први пут књишки обрађена у мојим радовима (убенику), крајем деведесетих година XX вијека. Наравно, појединих истраживачких радова било је и раније. Тако су, на примјер, на тој тематици урађене и двије тезе др Марка Цамаја.

За мање упућене да подсетимо: *топономастика* је помоћна историјска наука која се бави изучавањем топонима, њиховом историјом, појавом и значењем. У ширем смислу ријечи то је наука о мјесним именима. Скуп географских назива означава се ријечју *топонимија*. Иначе, сама ријеч *топоним* је грчког поријекла, топомјесто, област, земља + оним (старогрчки) име, назив. Дакле, ова сложеница служи за именовање природних објеката и оних на земљи које је осво-

јио човјек, а који су јасно фиксирани у датом региону (град, село, дио земље, територија, комуникација итд.). Сматра се да је топонимика синтеза лингвистике, историје и географије. Када се говори о историјској компоненти мисли се, прије свега, на историју језика, а мање на историју народа и државе. У најужем смислу ријечи топономастика или топонимија дио је лингвистичке гране - ономастике, која се опет с лингвистичког становишта обично сматра дијелом *лексикологије*. *Ономастика* је научна дисциплина која проучава властита имена, законитости њиховог образовања, развитака и трансформације. Грчки - ономастиком - вјештина давања имена.

Када је ријеч о књизи која у наслову, поред ријечи - топонимија - садржи и изразе - зооними и фитоними, дужни смо се осврнути и на њих.

Зооним је вид *онима*, тј. личног имена, односно његова индивидуализација и идентификација. Зооними, дакле означавају имена (или надимке) животиња. Зоонимика као дио ономастике је још увијек недовољно обрађена област да би могли примијенити и подијелити све њене термине као самосталне, али ћемо овдје ипак навести два зоонима ради бољег разумијевања ове проблематике. То су: антропо-зооним (зооним, образован од неког антропонима) и топо-зооним (зооним грађен од неког топонима). Свако име образовано од имена животиње, у том смислу и топоним, хидроним, ороним, итд. називамо зоофорно име.

Фитоним означава лично име или назив биљака. Овдје посебно треба нагласити култ појединих биљака у прошлости, што је било одлучујуће за настанак неких имена. *Фитонимија* представља скуп фитонима. Име које садржи у корјену морфему са означавањем назива биљке представља фитофорно име (на примјер: Орахово, Брезна, Бријест,..., итд.)

Овај излет у област ономастичких термина био је потребан да би се лакше разумјела књига коју представљамо али и ширина подухвата и труд који су аутори уложили да би дошли до једног оваквог дјела.

Дакле, пред нама је књига „*Фитоними и зооними у фитонимији Црне Горе*“, аутора Вукића Пулевића и Новице Самарцића, која је недавно изашла у издању ДАНУ.

Ако се има у виду да је академик Вукић Пулевић научник европског ранга у области биолошких

наука, а Новица Самарцић афирмисани публициста и стваралац, није онда ништа чудно што су се прихватили оваквог посла у научној области која у Црној Гори нити је развијена, нити има неку дужу традицију. Боље рећи да су зоонимика и фитонимија, као дјелови ономастике, тек овом књигом у Црној Гори добиле своје мјесто под сунцем. Задивљујућа је упорност професора Пулевића којом је сакупљао грађу за ову књигу. То знам из личних контаката са њим, када сам био у прилици да му и сам пружим своју скромну помоћ, било усмено, било из својих ономастичких биљежака за поједина подручја Црне Горе, али и из својих књига.

За своју књигу аутори су црпили бројне изворе: објављену и необјављену грађу, лична истраживања на терену, казивања појединаца, разне рјечнике, енциклопедије и наравно, литературу. Све је било потребно синтетизовати, сложити и објаснити до објављивања, што је изискивало огромне напоре и средства. На срећу, упорност се исплатила тако да сада имамо једно волуминозно дјело које представља базу за даља истраживања у овој области.

Основни принцип распореда термина је абецедни, иако понегдје има и, условно речено, одступања. Преимућство је дато ономастичким именима и синтагамама. Мада аутори нијесу улазили у структуралну и језичку анализу, књига и поред тога представља солидну базу за публикацију топонима на терену и прави рјечник ономастичке терминологије за дио зоонимије и фитонимије. Доду-

ше, аутори га скромно називају лексикон, али треба имати у виду да је то ипак књига од 18.468 термина. У попису коришћене литературе аутори наводе 260 јединица што само по себи говори колики труд је уложен да све дође на своје мјесто.

Дакле, књига „*Фитоними и зооними у топонимији Црне Горе*” се састоји из уобичајених за ову врсту публикација поглавља: опширног и врло спретно сложеног Предговора, абecedног пописа топонима, литературе са помоћним информатором и резимеа на енглеском језику.

Имајући у виду да топонимастика функционлано егзистира у оквиру језика, односно историје и археологије, и да се нуди као одражај и података материјалне и духовне културе народа који се тим називима служи, али истовремено да се прије свега у анализи служи лингвистичким методама, те не треба замјерити ауторима што нијесу ушли у ту проблематику која би захтијевала бар још онолико рада колико је до сада уложено.

Предмет проучавања топонима аутори су омеђили границама Црне Горе. За попутно заокруживање одређене географске регије, ради добијања потпуније ономастичке обавијести, нужно је имплицирати категорију времена, што значи да се

организованост и функционалност назива одређене географске арее проматра у данашњем стању и доводи у везу са стањем у историјским изворима као низ синхорнизованих слојева. Из ове констатације слиједи чињеница да се географски називи дају корисницима као знакови за разликовање земљописних објеката, али као и споменици прошлости. У том контексту, ако изостане етимологија, читаоци неће бити ускраћени за информацију.

Аутори као прилог књизи дају *ојшћу карћу Црне Горе*, али би много боље било да су макар за најбоље изучени црногорски регион дали карту са уписаним топонимима из књиге.

Вриједност овог дјела (у издању ДАНУ) огледа се понајприје у овоме:

а) *обимна ономастичка збирка назива служиће будуће као солидна грађа за даље изучавања Црне Горе,*

б) *ова зOLEMA грађа представља љраву слику историјског развоја Црне Горе и симбиозу језика бројних народа који су живијели на црногорском простору.*

Хвала Пулевићу и Самарцићу што су нам подарили једну врло интересантну и корисну књигу, коју искрено препоручујемо јавности.

Божидар Шекуларец.